

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 6 - 2020
från Kalle Eriksson

Utvandrare från Bjäre. Tyvärr saknas uppgifter om namnen på personerna. Hör av dig om du lyckas spåra bilden - och namnen på personerna.

Utvandringen från Bjäre

har jag ofta återkommit till i mina Nyhetsbrev. Även i detta Nyhetsbrev finns en glimt av denna intressanta del av vår bjärehistoria.

Bilden ovan får bli min anknytning till avsnittet om emigrationen från Bjäre.

Bilden har med all sannolikhet lämnats in till mig under de år, då jag arbetade med ämnet emigration. Tyvärr saknar jag uppgift om vem som lämnat in bilden. Jag saknar också uppgift om namnen på emigranterna på bilden. Om du lyckas spåra bilden i dina egna samlingar eller har de önskade uppgifterna, får du förstås gärna höra av dig.

Ytterligare material om det som behandlas i detta Nyhetsbrev finns i boken "Vår bjärehistoria i bild."

Här är några av de viktigaste uppfinningarna i vår historia

Dessa uppfinningar har totalt förändrat våra levnadsförhållanden. Kunskaper har snabbt kunnat spridas över hela världen och har kunnat bevaras för kommande generationer. Varor har lättare kunnat transporteras över hela jordklotet. Sjukdomar har kunnat botas, skördar har kunnat förbättras o.s.v.

Ångmaskinen

har 1712 som födelseår. Denna uppfinning var en avgörande förutsättning för hela den industriella revolutionen.

Plogen

är vårt viktigaste jordbruksredskap. Uppfanns ca 6 000 f.Kr. Plogen skapade förutsättningar för rikare skördar och blev därigenom en förutsättning för folkökning

Pengar

har funnits sedan ungefär 3 000 år f.Kr. Pengarna ersatte den besvärliga natura-ekonomin. Det blev enklare att handla varor.

Teleskopet

uppfanns under ett de första åren av 1600-talet. Teleskopet gjorde vår värld - "universum" - större. Vi vanliga människor använder knappast denna uppfinning, men den har bidragit till att öka vår kunskap om universum.

Det mekaniska uret

uppfanns 1735. Uret hjälpte oss att mäta tiden och därmed förstå världen bättre. I våra dagar bidrar klockan förmodligen till att vi blivit bekanta med ordet stress.

Flygmaskinen

uppfanns 1903 och har gjort det möjligt för människan att snabbt förflytta sig över hela jordklotet.

Penicillinet

upptäcktes 1928. Det har räddat miljontals människors liv. Överdrivet bruk av penicillin har gjort vissa bakterier resistenta.

Skriftspråket

uppfanns omkring år 3 200 f.Kr. Skriftspråket gav människan en möjlighet att förmedla kunskap mellan individer och mellan generationer.

Hjulet

uppfanns omkring 4 000 år f.Kr. Underlättade transport av varor över stora avstånd. Hjulet ingår som ett element i många uppfinningar.

Gutenbergs tryckpress

Bidrog till att kunskap snabbt kunde spridas över hela världen.

Jorden vi ärvde.

1965 fick jag i uppdrag att bli redaktör för föreningens årsbok, Bjärebygden. Det kändes som ett stort ansvar att forma det, som sedan många år var föreningens ansikte för den breda publiken. Jag var ju bara 33 år och hade ganska nyligen påbörjat den sortens "utbildning" i bjärekunskap - med många bjärebor som lärare - som sedan kommit att bli en livslång skola för mig.

Arbetet med årsboken innebar, att jag fick ytterligare stimulans att lära mig mer om vår hembygd och dessa historia. Jag slukade all litteratur som fanns i ämnet. Så har det fortsatt. Årtionde efter årtionde.

Ju mer jag slukade, desto hungrigare blev jag. Dessutom blev jag klar över, att naturen och landskapet i sig är en lärobok. I Bjäre har plogen och andra jordbruksredskap inte, som på de flesta andra håll i Skåne och andra slättbygder, "raderat bort" det som människan har skapat genom århundradena - för att inte säga årtusendena...

Bjäre är därför ett av de områden i Sverige där minnena från forntiden är som allra rikast förekommande.

Även den väldiga landisen

har lämnat spår som har mycket att berätta. Rullstensåsarna , räfflorna i stenhällar mm.

När landisen lämnat våra nejder - för ca 12000-14000 år sedan, kunde de levande organismerna vandra in i Bjäre. Först växterna. Sedan de växtätande djuren. Långt senare blev det dags för rovdjuren. Slutligen människan.

”Värden att slå vakt om”

I en skrift som Båstads kommun har utgivit, betonas värdet av alla de fornminnen som finns i Bjäre och som har så mycket att berätta.

Skriften betonar det ansvar som vår tids människor har, när det gäller att ge möjlighet även för kommande generationer att uppleva detta. Jag citerar:

”Bjärehalvöns förhistoriska landskap är unikt. Inte i någon annan del av landet eller Nordeuropa är bevarandegraden av fornlämningar från bronsåldern så hög.

Kombinationen av monumentala gravhögar, skålgropar, fossila åkrar och funna praktföremål är mycket anmärkningsvärd. Tillsammans ger dessa fornlämningar förståelse för skilda delar av livet under bronsåldern.

Gravhögarerna dominerade landskapet och var menade att synas på långt håll. Det är därför betydelsefullt att tydliggöra detta genom att bibehålla eller återskapa det öppna landskapet kring högarerna och sätta dem åter i sitt sammanhang.

Möjligheterna att uppleva hur topografin utnyttjats i förhistorisk tid och på så sätt kunna levandegöra människors historia är fortfarande god på bjärehalvön. Det som bör betonas på Bjäre är helhetsintrycket, som den stora mängden fornlämningar ger. Varje grav har ett egenvärde i sig, men det är den sammanhängande bilden av över 700 gravhögar som utmärker bjärehalvön”

Följ med till 1930-talets V. Karup.

Läraren i Svenstads skola i början av 1000-talet -Erik Pamp - har vi stött på i tidigare Nyhetsbrev. Orsak; han var Birgit Nilssons lärare i folkskolan i Svenstad.

I mitt arkiv finns åtskilligt material som tillkommit tack vare Erik Pamp.

Bakgrunden är, att Erik Pamp hade - som en del i hans arbete som lärare - som vana att samla skriftligt material, som han skulle kunna använda i sin undervisning.

Det var i samband med att jag skulle skriva en bok om Birgit Nilsson och hennes tid i folkskolan, som jag upptäckte detta material.

En av dessa anteckningsböcker är fylld med skrivet material om V. Karup. Jag plockar några korn från 1936-37.

Kommunalfullmäktige i V. Karup

är samlat till sammanträde för att bl.a. välja skolstyrelse. Följande väljes:

Kassör: Erik V. Nilsson, Glimminge, f.folkskolläraren G.W. Sjöstrand, Karup, Lantbrukarna David Nilsson i Mälinge och Nils J. Nilsson i Ramsjö, elektriker Alexander Jönsson, Ramsjö, folkskollärare David Rustan, Slättaryd,(sammankallande), lantbrukarna Pauli Petersson, Slättaryd, Anton J. Pettersson, Påarp, Bror Nilsson, Varan, Otto B. Nilsson, Svenstad, Pauli Pålsson, Småryd, Harald Bengtsson, Sinarp.

Så var det dags att välja det som i dag heter kommunstyrelse (då hette det kommunalnämnd).

Paulus Werner yrkade att valet skulle ske proportionellt. Så blev det också.

Två listor fördes fram. Den ena kallades ”Framåt” och den andra ”För V. Karups kommun”.

”Framåt” fick 10 röster och ”För V. Karups kommun” 14 röster.

Efter sammanräkning förklarades följande valda:

Kommunalnämndsordförande Albert Kollberg, lantbrukare Nils S. Nilsson, Vegalt, skräddarmästare Emil Schönbeck, Slättaryd, lantbrukare Evald Pålsson, lantbrukare Einar Wallin.

Så var det dags för skolstyrelsen att träda i kraft. Ett konstituerande sammanträde hölls en lördag.

Valen: Ordförande: kyrkoherde Johannes Thulin, V. ordf.: David Rustan. Räkenskapsförare och kassaförvaltare: Erik V. Nilsson

Man valde också tillsyningsmän för de olika skolorna:

Karup: G.W. Sjöstrand och Erik V. Nilsson.

Möllhult; David Rustan och Nils J. Nilsson

Slättaryd: Pauli Petersson och David Rustan.

Varan: Anton J. Petersson

Bland övriga beslut kan nämnas att Möllhults skola skulle få elektriskt ljus.

Ett förslag om att inreda en gymnastiksal i Slättaryds skola bordlades.

Lärarinnan i Ramsjö, Elin Holmström, fick förnyat förtroende,.

Så blev Båstad tennis

Ludvig Nobel är förknippad med åtskilligt i Båstad.

1907 Byggde han de första riktiga tennisbanorna där. Underlaget var cement. Runt banorna hade man byggt ett högt nät. Ett hönsnät.

En av banorna låg på den plats där den nuvarande centercourten finns.

Ludvig Nobel såg Båstads möjligheter att utvecklas - inte minst som tennisort.

För att få fart på utvecklingen såg han till att SM i tennis förlades till Båstad.

Ludvig Nobel nöjde sig inte med det. Han såg till att vår tennisintresserade kung, Gustaf V, som brukade spela tennis i Särö, nu valde Båstad för sitt tennisspel.

1930 deltog Gustaf V för första gången i Båstad. Det innebar förstås en stor medial

uppmärksamhet. Precis det som Nobel var ute efter. Kungen blev uppenbarligen förtjust i Båstad.

Han återkom år efter år. Under alla åren mellan 1930 och 1944 fanns kungen med på startlistorna i Båstad. Han deltog enbart i dubbelklasser. I start- och resultatlistorna gick han under namnet Mr.G.

Nu hade Båstad blivit ordentligt etablerad

som ort inom tennisporten. Sverige hade fått fram ett antal mycket skickliga tennisspelare - bl.a. Lennart Bergelin, Sven Davidsson och Torsten Johansson - och för dessa var det naturligt att välja Båstad, när man spelade i Sverige.

Nu kom slag i slag händelser, som kom att ge Båstad ytterligare skjuts framåt/uppåt som tennisort. Svenska tennisförbundet valde Båstad som hemmaplan när man spelade Davis Cup.

Det innebar att våra stora stjärnor - Bergelin-Davidsson-Johansson- ofta fick visa upp sig i Båstad. Vid slutet av 1950-talet kom TV in i bilden. TV-ledningen fann snart, att tennis lämpade sig bra för TV.

På den tiden hade svensk TV bara en kanal. Det innebar, att när var dags för DC i Båstad satt hela svenska folket vid TV och tittade på tennis i Båstad. Tidningarna - såväl dagspress som veckopress - fyllde på. Den perioden innebar, att för svenska folket var Båstad i ännu högre grad förknippat med tennis.

Minnesvärda stunder

Själv har jag upplevt tennis i Båstad "live" sedan 1955. Det innebär, att jag har fått uppleva den makalösa uppgången, som förde svensk tennis till världstoppen. Jag har fått uppleva alla de stora drabbningarna på centercourten i Båstad, sett hur tennisstadion har utvecklats, sett Björn Borg slå igenom som toppspelare, sett hur tennisporten har breddats genom att allt fler ungdomar lockats till den vita sporten.

Kort sagt: sett och upplevt hur "det svenska tennisundret" växte fram.

När jag sedan fick ta hand om Sveriges Tennismuseum i Båstad, fick jag möjlighet att - tillsammans med duktiga medarbetare - med hjälp av föremål och bilder skildra allt detta för museets besökare.

Det svenska tennisundret varade inte för evigt. Under slutet av 1900-talet kom prövningarna slag i slag. Minskande publiksiffror. Minskade sponsorintäkter, minskad medieuppmärksamhet. Den delen av Sveriges tennishistoria ryms dock inte i detta Nyhetsbrev. Jag får återkomma i något kommande Nyhetsbrev.

Ett grymt samhälle drev dem bort från Sverige.

Det har skrivits mycket om vad som var orsaken till den omfattande utvandringen från Sverige under den stora emigrationsvågen under senare delen av 1800-talet och början av 1900-talet. I princip var det två krafter som påverkade:

- 1.Lockelserna i Amerika. Bl.a. billig mark, guld, möjligheten **till** arbete.
- 2.Fattigdomen i Sverige, religiösa förföljelser mm. som drev människor **från** Sverige

I vår lokala historia finns många gripande berättelser om hur fattigdom här bidrog till att mer eller mindre tvinga bjärebor till utvandring.

Här är ett exempel, som jag också tagit med i min bok **Vår bjärehistoria i bild**:

Berättelsen handlar om Hanna och Lars Liberg. De gifte sig 1889 och förvärvade Hannas hem.

7 år senare drabbades Lars av cancer. Han dog samma år.

För Hanna blev det en svår tid. Utöver den stora sorgen fick hon nu uppgiften att försörja de fem barnen.

Nöden ledde till sist till en personlig konkurs.

En dag kom "kommunens styrande herrar" för att plocka till sig alla ägodelar. T.o.m Hannas vigselring lade de beslag på !!

Hanna hade fått uppleva den tidens grymma samhälle. Hon tyckte att samhället hade helt och hållet övergivit henne. Nu gav hon rådet till sina barn att göra det som många andra bjärebor gjorde vid den tiden: utvandra till Amerika.

Du kan läsa mer om detta i boken "Vår bjärehistoria i bild."

I boken finns även en bild av Hanna Liberg och hennes barn. Det är Annas dotter, Vesta, som lämnat såväl bilden som underlag för berättelsen.

Jag utgår ifrån att det finns många berättelser om utvandrare från Bjäre. Jag tar gärna emot sådana berättelser. De utgör viktiga pusselbitar, när vi skall utforma hela bilden av utvandringen från Bjäre.

Min boklåda

Boktitel	Pris	Reapris
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebor berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres historia	350	70
Nära havet trivs jag bäst	350	

De böcker, som är slutsålda hos mig, kan ev. finnas som enstaka exemplar hos något av våra säljställen - bokhandel i Båstad, Ängelholm eller Laholm eller något av våra säljställen på bjärehalvön.

Vänligen

Kalle Eriksson

Hallavaravägen 102, 269 91 Båstad

Tel 0431-365 332

kalle@bjarenet.com